

Szerkesztői előszó

Folyóiratunk legfrissebb lapszáma olyan előadások tanulmányra bővített változatát tartalmazza, melyek eredetileg a *Biopoétika a 20–21. századi magyar prózában* című, 2022. szeptember 22–23-án Debrecenben megtartott konferencián hangzottak el. Az írások célja, hogy feltérképezzék a modern magyar próza biopoétikai tendenciáit: azaz, egy új keletű szóalkotással élve, *bioepikaként* olvassák az elmúlt közel száz év néhány meghatározó alkotását. Ennek jegyében többek között azt vizsgálják, hogy a 20. századi és a jelenkori elbeszélőpróza miként jeleníti meg élő és élettelen, kulturális és természeti, vagy éppen a különböző organikus létezők (ember, állat és növény) viszonyait. Természetesen nehéz elképzelni olyan epikai alkotást, melyben ne történne valamilyen utalás az elevenségre. A prózaszövegek biopoétikai értelmezésének legnagyobb kihívása éppen abban rejlik, hogy miként léphetünk túl ezeknek a tematikus elemeknek a puszta azonosításán, illetve a fikciós elbeszélések és az élettudományok felfedezéseinek illusztratív összekapcsolásán.

A lapszámban szereplő írások változatos módon tesznek eleget ennek a kihívásnak. Feltárják például azt, hogy maga az életfogalom milyen konnotációkat hordoz, milyen kontextusokkal kapcsolódik össze egy-egy mű nyelvhasználatában; de vizsgálják azt is, hogy milyen összefüggések fedezhetők fel egy szöveg szerveződése, megalkotottsága, valamint a benne megidézett szerves struktúrák között. Az élet organikus aspektusai felé forduló érdeklődés magától értetődő módon előtérbe helyezi a másik és a saját test tapasztalatának színrevitelét, a „testként” és „testben” lét Helmuth Plessner által felvázolt kettősségét. Így a lapszám fontos kérdése, hogy az irodalmi alkotások miként viszik színre azokat a cselekvéseket és érzeteket, melyek a testi önkéntelenség és a kulturális kódoltság, az antropológiai univerzálék és az individuális egyszerűség metszéspontján állnak. Éppen ezért a tanulmányok egy része a különféle testpraktikákat elsajátító, az abúzus tárgyává váló, az anyai gondoskodásnak vagy épp az orvosi tekintetnek kitett emberi test irodalmi megjelenítésére összpontosít, miközben a prózaolvasás affektív-testi dimenzióit sem hagyják figyelmen kívül. Mivel az emberi mellett az élet más formái is fontos szerepet játszanak a bioepikában, a lapszámban az ember és állat közötti kapcsolat ábrázolására fókuszáló értelmezések is helyet kapnak. A „tájéleírás” eljárásait vizsgáló olvasatok pedig arra világítanak rá, hogy a kortárs magyar irodalom bizonyos életműveiben miként artikulálódik ember és természeti környezet egymást alakító (vagy megtörő), kölcsönösségen alapuló viszonya. Az összeállítást egy olyan írás zárja, mely az itt tárgyalt problémákhoz szorosan kapcsolódó interdiszciplináris irányzat, az Environmental Humanities kialakulását tekinti át.

BALAJTHY ÁGNES – FODOR PÉTER